

НОВИ САД - На данашњи дан 1806. године догодио се бој на Мишару, једна је од најзначајнијих српских победа у Првом српском устанку. Устанички вођа Карађорђе дочекао је Турке на узвишењу код села Мишар недалеко од Шапца. Нападу неупоредиво бројнијих Турака Срби су успешно су одолевали, да би уследио напад српске коњице, под вођством Поп-Луке Лазаревића и Проте Матеје Ненадовића, с десног бока. Остаци поражених Турака су се после великих губитака повукли назад у Босну. Карађорђе је укупно располагао са 7.000 пешака и 2.000 коњаника, док је Турака било 40.000.

Данас је четвртак, 13. август, 225. дан 2020. До краја године има 140 дана.

1521 - Сломивши отпор Астека шпански освајач Ернан Кортес заузео је и разорио Теночтитлан, садашњи Сијудад Мексико.

1624 - Француски краљ Луј XIII поставио је за првог министра, односно председника владе, кардинала Армана Ришељеа, личност која ће одиграти изузетну улогу у историји Француске.

1792 - Француски револуционари ухапсили су чланове краљевске породице (Бурбон-Орлеан) три дана после укидања монархије и збацивања краља Луја XVI .

Покушај бега из Француске биће формално оправдање за убиство краља.

1813 - Изашао је први број "Новина сербских из царствујушег града Виене". Био је то први дневни лист код Срба. Излазиле су сваког дана, осим недељом и празницима. Покретачи "Новина" били су студенти медицине Димитрије Давидовић и Димитрије Фрушић, бивши ђаци Карловачке гимназије. Лист у којем је Вук Стефановић Караџић зачео модерну српску новинску књижевну критику је излазио до 1822. кад је угашен због проблема са штампаријом.

1826 - Умро је француски лекар Рене Теофил Јасент Ленак, који је 1819. изумео стетоскоп.

1863 - Умро је француски сликар Ежен Делакроа, главни представник романтизма. Илустровао је Гетеовог "Фауста" и написао "Дневник" у којем је изложио запажања о уметности. Дела: "Дантеова барка", "Улазак крсташа у Цариград", "На барикадама 28. јула 1830.", "Покољ на Хиосу", "Смрт Сарданапала".

1868 - У Перуу и Еквадору отпочела је серија земљотреса у којима је погинуло око 25.000 људи.

1871 - Рођен је немачки револуционар Карл Либкнехт, један од оснивача и вођа Комунистичке партије Немачке. У Рајхстаг (скупштина) изабран је 1912. и уочи и током Првог светског рата иступао је против немачког и међународног империјализма. Једини је међу посланицима гласао против ратних кредита. Био је међу оснивачима организације "Савез Спартака" из којег је децембра 1918. настала КП Немачке. Био је један од вођа Новембарске револуције у Немачкој 1918, али је после гушења револуције ухапшен и половином јануара 1919. убијен заједно с Розом Луксембург.

1876 - Рођен је српски лингвиста Александар Белић, професор Београдског универзитета, председник Српске краљевске академије (после Другог светског рата Српске академије наука) од 1937. до смрти 1960. и члан свих словенских академија. После завршене Велике школе у Београду, студирао је словенску филологију и лингвистику у Одеси и Москви. Основао је и уређивао часописе "Јужнословенски филолог" и "Наш језик". Оснивач је српске модерне дијалектологије и један од твораца

научне синтаксе. Решио је сложен проблем општесловенског акцентног система. Под његовим руководством САН (данас САНУ) је издала прву књигу великог "Речника књижевног и народног језика". Написао је око 500 расправа, језичких огледа, научних критика, полемика и приказа. Дела: "О језичкој природи и језичком развоју", "Правопис српског језика", "Дијалекти источне и јужне Србије", "О двојини у словенским језицима", "Галички дијалекат".

1888 - Рођен је шкотски проналазач Џон Логи Берд, пионер телевизије, који је 1923. извео први пренос телевизијске слике као црно-беле силуете, а 1925. као слике с полутоновима. Године 1927. конструисао је први уређај за ноћно осматрање помоћу инфрацрвених зрака, а 1928. је извео први прекоокеански телевизијски пренос између Лондона и Хортсдејла у САД.

1899 - Рођен је британско амерички филмски режисер Алфред Џозеф Хичкок. Прославио се филмовима криминалистичког жанра као и хорор филмовима прожетим необичним цинизмом. Био је мајстор филмске монтаже, напетости и амбијента. Филмови: "Човек који је сувише знао", "Ребека", "Птице", "Психо", "39 степеница", "Тајни агент", "Озлоглашена", "Случај Парадин", "Конопац", "Прозор у дворишту", "Позови М ради убиства", "Невоље с Харијем", "Марни", "Топаз", "Породична завера", "Френезија", "Вртоглавица", "Север-северозапад".

1910 - Умрла је енглеска медицинска сестра Флоренс Најтингел, утемељивач професије медицинских сестара, чији се рођендан (12. мај) обележава као међународни Дан медицинских сестара. Током Кримског рата, половином 19. века, организовала је болнице при британском експедиционом корпусу и знатно је реформисала санитарску службу и негу рањеника и болесника. Захваљујући томе, смртност у британским пољским болницама је смањена са 40 на два одсто. Отворила је прву школу за медицинске сестре, а њене ученице су после Првог светског рата - у којем су лечиле српске војнике - помогле оснивање такве школе у Београду. Прва генерација медицинских сестара из те школе изашла је 1924. године.

1912 - Умро је француски композитор Жил Емил Фредерик Масне, професор Конзерваторијума у Паризу, један од најзначајнијих представника типично француског духа у музичкој уметности Европе 19. века. Његова дела су препознатљива по стилу који карактеришу елеганција, јасноћа и префињеност. Композовао је више од 20 углавном лирских опера. Дела: опере "Манон", "Вертер", "Дон Кихот" и "Таис", балетска музика, ораторијуми, кантате, соло песме.

1913 - Рођен је израелски државник Менахем Бегин, први председник владе Израела који је потписао уговор с неком арапском земљом. После разговора у Кемп Дејвиду са египатским председником Анваром ел Садатом и председником САД Џимијем Картером, 1977. у Вашингтону је потписао мировни уговор с Египтом. У тек основаној држави Израел 1948. оформио је покрет "Херут" (слобода), од којег је настала партија "Ликуд" (јединство). У владу је ушао 1967, а од 1977. до 1983, када је поднео оставку, био је председник владе. Са Садатом је 1978. поделио Нобелову награду за мир. Важио је за "човека најтврђе линије с визијом за компромис". Дела: "Побуна", "Лична сећања команданта Иргун Цеваи Леумија", "Беле ноћи", "У подземљу".

1913 - Рођен је кипарски архиепископ Макариос III, вођа покрета за независност Кипра од Велике Британије и први председник те медитеранске земље од 1960. до смрти 1977. Био је и један од лидера Покрета несврстаних земаља.

1923 - Мустафа Кемал, познат као Кемал Ататурк, постао је први председник Турске. Током владавине до смрти 1938. радикалним реформама из корена је изменио лик земље: завео је у Турској световни поредак, спровео је аграрну реформу, укинуо калифат, донео савремене законе, реформисао језик и правопис, забранио је ношење феса и орјенталне ношње.

1927 - Рођен је кубански револуционар и државник Фидел Кастро, под чијим вођством је на Куби свргнута диктатура Фулхенсија Батисте и изведена револуција. Његов први покушај збацивања Батисте није успео пошто је напад на касарну Монкада у Сантјаго де Куба 26. јула 1953. пропао. Кастро је потом осуђен на 15 година робије, али је помилован 1955. По изласку са робије оснива "Покрет 26. јул" и одлази у Мексико, где организује присталице. У децембру 1956. искрцава се на Кубу и у зони Сијера Маестре започиње побуну. Ушао је с његовим јединицама у Хавану 1. јануара 1959. а Батиста је побегао са Кубе. У фебруару 1959. Кастро постаје председник владе, 1965. шеф Комунистичке партије Кубе, 1976. и врховни командант оружаних снага.

1942 - У ноћном јуришу на хрватско усташко утврђење Купрес у Другом светском рату погинуо је партизански командант Симо Шолаја. По избијању устанка 1941. постао је вођа српских сељака у свом крају, изузетно омиљен због правичности, поштења и храбрости. Предводио је батаљон назван "Искра". Посмртно је проглашен за народног хероја.

1946 - Умро је енглески писац Херберт Џорџ Велс, један од првих аутора научно-фантастичне литературе, аутор низа популарно-научних, историјских, социјалних и фантастичних романа и приповедака. Дела: "Рат светова", "Временска машина", "Историја света", "Острво доктора Мороа", "Храна богова", "Невидљиви човек", "Нови Макијавели", "Тоно Банги", "Човечанство", "Нови свет", Наука о животу", "Кипс".

1961 - Граница између источног и западног Берлина код Бранденбуршке капије је затворена, што је била најава подизања Берлинског зида.

1964 - У Великој Британији су извршене последње смртне казне вешањем двојице затворенка у Ливерпулу и Манчестеру, осуђених на смрт због убиства.

1993 - У шестоспратном хотелу у Тајланду, који се изненада срушио, погинуло је више од 120 особа.

1998 - Швајцарске банке и јеврејске групе постигле су споразум којим је предвиђена сума од милијарду и 250 милиона долара надокнаде за опљачкане жртве Холокауста у Другом светском рату.

2003 - Терористи из правца оближњег албанског села отворили су рафалну паљбу из аутоматског оружја на српску децу из метохијског села Гораждевац код Пећи која су се купала у Бистрици и убили двојицу дечака, а шесторо деце ранили. Представници полиције UNMIK -а саопштили су да ће "превртнути сваки камен" да би открили убице, али као и после бројних других злочина над Србима на Косову и Метохији истрага није разрешила злочин.

2003 - Либија је пристала да исплати 2,7 милијарди долара породицама 270 људи погинулих у експлозији бомбе у авиону компаније "Пан Америкен" изнад Локербија у Шкотској 1988.

2004 - У Атини су отворене 28. летње Олимпијске игре, први пут у Грчкој после првих Олимпијских игара модерног доба у истом граду 1896. године.

2007 - Најмање 36 особа изгубило је живот када се срушио мост у изградњи, у централној Кини. Мост дуг 320 метара грађен је преко реке Ћиантуо у југоисточној провинцији Хунан. Накнадно је утврђено да се конструкција срушила пошто бетон који је коришћен није био армиран. На градилишту су у тренутку несреће била 123 радника.

2008 - Пензионисани генерал југословенске војске и последњи министар одбране негдашње СФРЈ Вељко Кадијевић, који је од 2001. живео у Москви, указом председника Дмитрија Медведева постао је држављанин Русије. Кадијевић је био министар одбране СФРЈ у време распада југословенске државе, од маја 1988. до јануара 1992.

(Танјуг)